

Ekfrämjandet är långtifrån ensam spelare på den svenska lövträdsplanen. Sveriges Småsågares Riksförbund är en ideell förening som samlar alla som är intresserade av småskalig träförädling. Lövvirket har ibland svårt att hitta ut på marknaden, men här kan de små sågarna spela en roll. Här berättar Allan Eriksson om verksamheten, och han efterlyser samtidigt ett större engagemang för att kunna ta tillvara den resurs som det svenska lövvirket står för.

DE SMÅ SÅGVERKENS BETYDELSE FÖR SVERIGES LÖVTRÄPRODUKTION

Allan Eriksson

Undertecknad har sedan 2015 varit aktiv i Sveriges Småsågares Riksförbunds (SSRFs) styrelse, nu senaste året ledamot i valberedningen. Mitt intresse för träförädling hänger ihop med min erfarenhet från mina förfäder, far och farfar, som var jordbrukare i den verkligt småskaliga sektorn. Där var epitetet mångsysslare en nödvändighet och kunskaper i snickeri självklart.

För egen del har min yrkesverksamhet dock handlat om andra verksamheter så detta inlägg får ses mer som funderingar – ett kåseri över den utveckling skogsnäringen genomgått så som jag har uppfattat det.

Att jag skaffade mig ett bandsågverk efter att jag fyllt 60 hänger ihop med att jag köpte ett litet torpställe som skulle rustas upp och konstaterade att jag inte kunde få det virke jag behövde i bygghandeln, löste i samband med detta medlemskap i SSRF så var det hela igång.

Att skogsbruket liksom jordbruket genomgått stora förändringar under många år är jag väl medveten om och vilka behov som skapat denna utveckling. Att detta skulle leda till att inte ens de lokala sågarna skulle överleva eftersom skogsägarna inte

velat lägga ner något arbete på sitt eget timmer och kört det till de lokala sågarna för att få reparationsvirke och nybyggnation tror jag förvånat de flesta. Men det är klart, när vi räknar marknadspriser för vårt eget arbete, blir vi för dyra - vi har inte råd med oss själva.

Efterlyser förslag och idéer

Sveriges Småsågares Riksförbund (SSRF) kom till år 2000 med målsättningen att sammanlänka de lokala eller regionala småsågarföreningar som fanns. Sedan dess har flera av dessa föreningar upphört eller är vilande. Nu är endast Upplands, Sjuhärads och i viss mån Värmlandsdistriktet aktiva och då mer som sociala grupper kring ett gemensamt intresse.

Inom SSRF har det diskuterats i flera år vilka frågor det finns att arbeta för. I stadgarna står bland annat att förbundet skall *”verka för att främja utvecklingen och förbättra företagarklimatet för små sågverk och träproducenter”*. Det är bara det att det tydligen inte finns några sådana frågor bland SSRFs medlemmar, ingen hör av sig med något över huvud taget. Trots efterlysningar och uppmaningar att diskutera stort som smått är det tyst som i graven.

Medlemmarnas ovilja att kommunicera leder också till att styrelsen inte vet vilken inriktning medlemmarna har - vad dom har för verksamheter mm. Styrelsen har många gånger diskuterat frågan men inte fått någon lösning mest på grund av tidsbrist, att ringa runt till alla medlemmar tar tid.

Nu, när jag fick frågan om jag ville skriva om de små sågverkens betydelse i denna tidning tänkte jag att något måste göras och det fort. Jag satte därför i all hast ihop ett frågeformulär och skickade det till redaktionen för tidningen Småsågaren som går ut till alla medlemmar inom SSRF. Det man skulle svara på var vilken verksamhet man hade, sågverk, hyvleri, torkmöjlighet om man handlade med virke, uppdelat på barr och lövträ osv. Av 329 betalande medlemmar har 15 svarat och av dessa har två svarat att man köper lövträ. Nu frågar vi oss med rätta. Vad gör resten?

Vi vet att det finns medlemmar som har yrkesmässig verksamhet och att det måste vara många som är medlemmar endast på grund av intresse. Men frågan kvarstår, varför är de yrkesverksamma inte intresserade av att marknadsföra sig? Har de små sågverken anpassat sig till marknaden så det inte finns utrymme för expansion eller vågar man inte? Jag tror nog att det kan vara så, det finns ingen eller för liten efterfrågan och små sågverk har inte en chans att skapa en marknad som ger volym på egen hand. Om vi ser på Sveriges lövträproduktion totalt så blir mitt svar på rubriken att de små sågverken i Sverige i dag har ingen eller ytterst begränsad betydelse för lövträproduktionen.

Vad gör vi med våra lager av löv?

Vad gör vi då? Jag tycker mig se en viss likhet med situationen på 1930-talet, när jord-

De små sågverken kan spela en viktig roll för det svenska lövvirket. Bilden är från Ängavången i Bosarp. Foto Mats Hanerz.

och skogsbrukarna organiserade sig och byggde upp egna förädlingsanläggningar. Skogsägarna sitter på överfulla lager av löv som i bästa fall går till massaved eftersom den spillra av snickerier som finns kvar i landet har blivit övertygade om att svenskt löv inte duger, sågverksindustrin satsar inte på någon avsättning för de resurser lövtimmret utgör utan man dumpar allt till massaindustrin. Då handlar det väl om att bygga upp en ny marknad med hjälp av alla som har ett intresse av Sveriges väl och ve.

Det bör vara många, förutom er som sitter med överfulla lager är det alla parter, som önskar förändring och sysselsättning även i framtiden. Om vi nu på sikt räknar bort alla produkter där olja ingår som råvara vad får vi kvar då och hur ser då framtiden ut? Vi vet att det pågår forskning på olika håll om att ta fram produkter baserade på skogsråvara men vi vet inget om hur fort den omställningen går och vad som händer under tiden, stannar alla transporter eller blir de starkt begränsade får vi kanske

en återgång till ”gamla goda tider” – häst och vagn.

En samlad insats från alla led, påhejad av den globala uppvärmningen, kommer med all säkerhet att vända upp och ner på våra (barns) livsbetingelser och skapa förutsättningar för en efterfrågan på lövträ men vi måste nog vänja oss vid att användningen av löv kommer att se annorlunda ut. Den här processen kommer att ta tid och frågan blir då vad gör vi under tiden? Jag är inte rätt person att vare sig spå eller komma med råd men en gemensam samordnad insats där alla led ingår för att belysa tillgång, efterfrågan och framtida behov lär behövas. Under den tid det tar att vända skutan går det inte att drömmande gå omkring och hoppas på att någon annan löser de problem som vi ställs inför utan då skall alla kluta till, annars får vi göra barkbröd igen! Kanske en idé, - med lite produktutveckling. ■

www.smasagarna.se

KVILLEKEN FÅR NYTT LIV

Den välkända 900-åriga eken i Norra Kvill, ibland också kallad Rumskullaeken, har haft en sviktande hälsa de senaste åren och riskerar att dö helt inom några år. Men ekens gener får nu en ny chans. I ett projekt från länsstyrelsen i Kalmar län har Skogforsk i Ekebo tillverkat ympar från trädet. I maj 2019 var de tolv ymparna färdiga för leverans. De kommer nu att placeras i ett klonarkiv, och senare kan de komma att sättas ut i området där den nuvarande Kvill-eken stod.

Läs mer på www.skogforsk.se eller www.lansstyrelsen.se/kalmar

Ymparna bevarar generna i den gamla Kvill-eken. Foto Skogforsk.